

**Pau Matheu,
traductor de «La
gravetat i la gràcia»
(Fragmenta)**

EDUARD BRUFAU

«La capacitat de deixar-se sorprendre per la realitat fa de Simone Weil una pensadora molt interessant»

Pau Matheu és professor i doctorand de Filosofia a la Universitat de Barcelona. Acaba de traduir al català *La gravetat i la gràcia* (Fragmenta), de Simone Weil (1909-1943). Per a Pau Matheu, els escrits d'aquesta filòsofa francesa reflecteixen una aposta interessant que vol harmonitzar el pensament racional i la fe cristiana. En un temps com el nostre, en què les postures ideològiques s'enroquen en un diàleg de sords, l'honestat intel·lectual de Weil ens pot ser un bon antídot i alhora un estímulo valuós.

Què l'atrau de l'obra de Simone Weil?

Per a mi, el que fa que sigui una filòsofa molt interessant és la capacitat que té de parar atenció a la realitat, i que la realitat concreta l'obligui a reconsiderar els seus plantejaments teòrics. Aquest exercici el fa constantment. Així, el 1931 és revolucionària, però després de participar en ambients militants reconsidera la pròpia posició i acaba fent una crítica del concepte de revolució; més tard, treballa en diverses fàbriques i aquesta experiència fa que reconsideri la manera com fins aleshores entenia l'opressió.

Aquesta també és la manera com ella viu l'experiència mística. Educada en un agnosticisme total, té unes experiències religioses que l'obliguen a incorporar aquest element nou, el sobrenatural, la gràcia. Aquesta capacitat de deixar-se sorprendre per la realitat i reconèixer que les concepcions

prèvies eren incompletes, fa de Simone Weil una pensadora molt interessant.

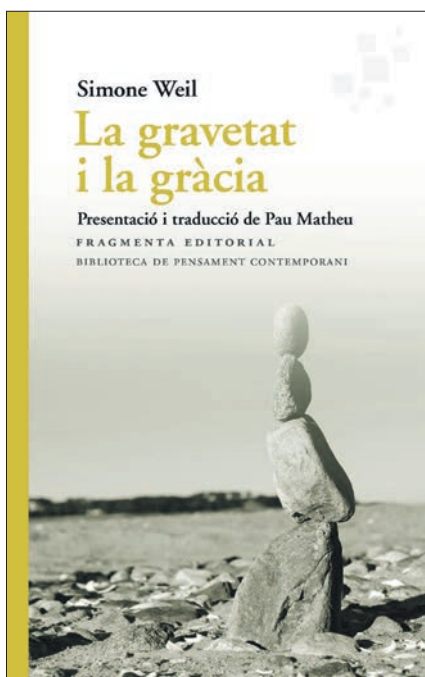
Una filòsofa cristiana singular...

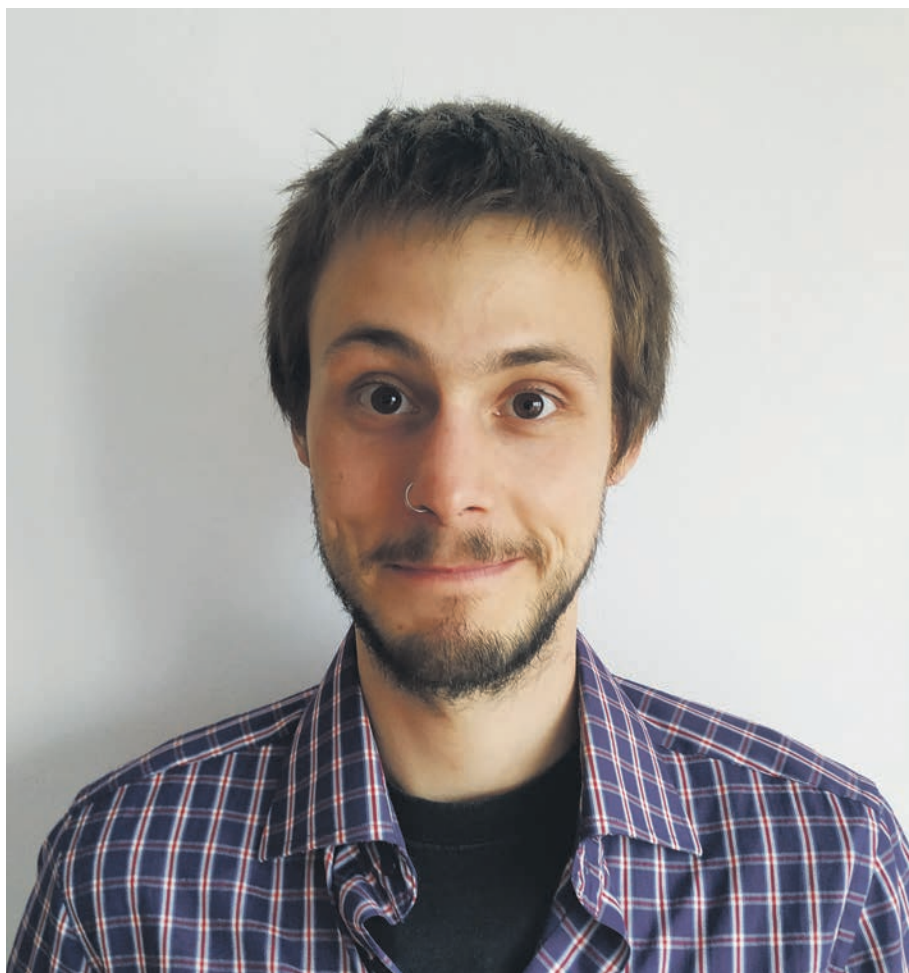
Definir-la com a filòsofa cristiana és problemàtic perquè, d'una banda, no entén el cristianisme com ho fa l'Església. És important no amagar-ho, perquè les diferències són importants i ella mateixa les reconeix. Ho podem veure a *Carta a un religiós*, on explicita punts de la doctrina que considera dubtosos. En *Últim text*, un resum del seu credo, diu que creu en Déu, en la Trinitat, en l'encarnació, en l'Eucaristia i en l'Evangeli, però, en canvi, no parla de la resurrecció, ni de la intercessió de la Mare de Déu o dels sants...

D'altra banda, no tot el que ella escriu entra dins de la filosofia cristiana i té nombrosos textos importants de caire social. Un de molt recomanable i bonic es diu *No recomencem la guerra de Troia*. Tota aquesta filosofia que ella fa abans d'endinsar-se en el cristianisme és igualment interessant.

Com podríem definir el cristianisme de Simone Weil?

Es fa difícil de classificar. Ella era de família jueva no practicant, es va criar en l'agnosticisme i el seu principal mestre va ser Alain, un filòsof molt representatiu del laïcisme francès. Weil es vincula ràpidament a entorns sindicals, però després de treballar en diverses fàbriques el 1935, durant una processó de pescadors en un poblet

Per a Weil la desgràcia és una via d'accés a la veritat?

Una de les grans aportacions que fa, a partir de l'experiència de fàbrica, és l'anàlisi del fenomen de la desgràcia. L'explica en *L'amor de Déu i la desgràcia*, del 1942, on descriu la desgràcia com aquella circumstància o conjunt de circumstàncies que ens fereixen en les tres dimensions del nostre ésser: la física, la psicològica i la social. Per a ella, aquest darrer element és fonamental. Mentre el factor social no quedi afectat, no hi ha desgràcia pròpiament dita. Així, un pot patir un dolor molt intens, però si està acompanyat en tot moment d'algú que l'estima, no experimenta la desgràcia. Això és diferent d'una persona que acaba vivint sola al carrer, que queda atrapada en l'alcoholisme i amb el psiquisme alterat. Per a Weil, aquest és un desgraciat.

Això és horrorós, i en aquest sentit la desgràcia no és un mitjà positiu per obrir-nos a la veritat, perquè ens tanca en l'odi, el ressentiment i la mentida. Ella afirma que «els qui envien a la desgràcia éssers humans no preparats per rebre-la maten les ànimes». D'aquesta frase en deduïm que sí que hi ha alguna cosa que pot preparar per a la desgràcia per tal que no ens enfonsi en la falsedat. Per a Weil, això és l'amor. En l'obra *Formes de l'amor implícit de Déu*, parla d'aquest amor gratuït de Déu que neix en nosaltres sense que fem res, d'un amor que ens ve a buscar i que ens prepara per acceptar la desgràcia sense sucumbir a la mentida i l'odi. Per a Weil, aquest amor també neix en les persones totalment atees, i les transforma veritablement en la mesura que accepten deixar-se guiar per ell en l'amistat, l'amor al proïsme o en la contemplació de la bellesa del món.

Quin és l'interès de *La gravetat i la gràcia*?

Simone Weil, com moltes dones al llarg de la història, va publicar poc, només uns quants articles. Això és habitual en l'obra de moltes filòsofes: articulen un pensament, però la manera d'expressar-se sovint passa per corrents no oficials; no per l'aca-

de Portugal i sentint aquells cants, diu: «Vaig tenir la certesa que el cristianisme és la religió dels esclaus, que els esclaus no poden deixar d'adherir-s'hi, i jo entre ells.»

Més tard, el 1937, a Assís, experimenta que «allà alguna cosa més forta que jo mateixa em va obligar per primer cop a la vida a agenollar-me». I la tercera experiència mística la té la tardor del 1938 llegint un poema molt bonic de George Herbert que es diu *Love* i que expressa la idea d'un amor totalment gratuït que es dona del tot als qui no el mereixen. Weil escriu que mentre recitava aquest poema «Crist va baixar i em va prendre».

A partir d'aquí intenta incorporar, no sense dificultats, aquesta experiència dins de la seva filosofia, d'arrel més hel·lenística i moderna. En una carta diu que «a partir d'aquell moment ja no vaig poder negar el meu amor a Crist, però sí a mitges la meva intel·ligència». Modifica el seu pensament anterior, però hi ha una tensió constant entre la novetat sobrenatural i la seva filosofia.

«Una de les grans aportacions que fa, a partir de l'experiència de fàbrica, és l'anàlisi del fenomen de la desgràcia»

«Vol conciliar la fe, que ha de quedar com a misteri incomprensible, amb un ús totalment rigorós de la raó»

dèmia, no per la publicació, sinó moltes vegades a través de quaderns, de cartes... Weil n'és un cas paradigmàtic. La seva producció la constitueixen en bona mesura els seus quaderns, on anota quotidianament per a ella mateixa les reflexions que va fent. No estaven pensats, doncs, per ser publicats, almenys d'aquesta manera. *La gravetat i la gràcia* és una selecció de fragments dels seus quaderns segons el criteri que va fer Gustave Thibon el 1947. Va ser el primer llibre d'ella que es va publicar, i va donar a conèixer el pensament espiritual de Weil, fins llavors més coneguda per la causa obrera. Aquest llibre és una bona via d'entrada al seu pensament, i per això era necessari que es traduís al català, tot i que cal llegir-lo sabent que és sols una selecció de fragments i que no va ser ella qui els va ordenar d'aquesta manera.

Per als cristians del segle XXI Simone Weil pot resultar especialment atractiva?

Ho pot ser tenint sempre en compte, com he dit, que és un cris-

tianisme peculiar. En el meu cas, puc dir que Simone Weil em va fer descobrir el cristianisme, perquè jo havia crescut en un ambient agnòstic. Pensant en el món actual, la qüestió de les formes d'amor implícit de Déu em sembla una aportació molt interessant. Alhora, hem d'analitzar el pensament de Weil amb profunditat, veient-ne també les contradiccions. En una carta als pares, poc abans de morir, diu que els elogis a la seva intel·ligència esquivaven el tema de si deia la veritat o no, que era el que més li importava. Weil ens demana que la llegim així.

Em sembla molt interessant l'aposta que fa per articular de forma rigorosa el lloc que té el sobrenatural i com intenta demarcar el terreny de la fe i la raó. Vol conciliar la fe, que ha de quedar com a misteri incomprensible, amb un ús totalment rigorós de la raó. En aquest aspecte té paral·lelismes amb Wittgenstein: el filòsof vienès diu en el seu *Tractatus* que «allò que no pot ser expressat pel llenguatge, tanmateix existeix. Es mostra, és allò místic».

Club més Amics

Associació Amics de Catalunya Cristiana i Ràdio Estel

Ruth Travel

INFORMACIÓ I RESERVES:
Tel. 93 4673244
info@ruthtravel.es
www.ruthtravel.es

DEL 7 AL 9 DE MAIG I
DEL 25 AL 27 DE JUNY

**PELEGRINATGE MARIÀ
AL SANTUARI DE
LOURDES**

DEL 24 AL 29 DE MAIG

**PELEGRINATGE MARIÀ
AL SANTUARI DE
GUADALUPE
(Extremadura)**

DEL 9 AL 16 DE JUNY

**RUTA XACOBEA
«ANY SANT 2021»
SANTIAGO DE
COMPOSTELA + PORTO**

DEL 18 AL 25 D'AGOST

**SUÏSSA: NATURA I
TRADICIONS DELS ALPS
(autocar)**

NOTA: Tot el contingut dels nostres viatges ha estat adaptat i actualitzat, seguint els protocols establerts contra el COVID-19, per tal d'oferir als nostres viatgers la màxima seguretat i higiene.

Ara més que mai cal viatjar amb bona companyia i amb els millors professionals; Club + Amics i Ruth Travel continuem com sempre al teu costat.